

**МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**  
**Установа адукацыі**  
**“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”**

На правах рукапісу

УДК 81'1:811.161.3

**РУДЗЕНЯ**  
**ВОЛЬГА УЛАДЗІМІРАЎНА**

**ГЕНЕЗІС СІСТЭМЫ ЗААМАРБОНІМАЎ**  
**У БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ**

Дысэртацыя на суісканне акадэмічнай ступені  
магістра філалагічных навук  
па спецыяльнасці 1-21 80 11 мовазнаўства

Навуковы кіраўнік  
кандыдат філалагічных навук, дацэнт  
Дзятко Дзмітрый Васільевіч

Мінск, 2016

## РЭФЕРАТ

Магістарская дысертацыя: 59 с., 3 табл., 50 крыніц, 1 дадатак.

ТЭРМІН, ТЭРМІНАЛОГІЯ, ТЭРМІНАСІСТЭМА, СТРУКТУРА, АДЗІНКІ ТЭРМІНАЎТВАРЭННЯ, ДЭРЫВАЦЫЯ, ЗААМАРБОНІМ, ЛІНГВІСТЫЧНАЕ ЎПАРАДКАВАННЕ.

**Аб’ект даследавання:** найменні хвароб жывёл у сучаснай беларускай мове.

**Прадмет даследавання:** семантычна-словаўтваральная структура намінацыі хвароб, іх паходжанне.

**Мэта работы:** вывучыць асаблівасці станаўлення і сучаснага выгляду сістэмы найменняў хвароб і паталагічных станаў жывёл у беларускай мове.

**Метад даследавання:** апісальны метада сінхроннага аналізу з элементамі дыяхраніі, выкарыстоўваюцца асобныя прыёмы параўнальнага метаду і кампанентнага аналізу. З мэтай выяўлення тэндэнцый і заканамернасцей у сістэме тэрмінаўтварэння праводзяцца колькасныя падлікі.

**Даследаванні і распрацоўкі:** створаны максімальна поўны рэестр намінацый хвароб і паталагічных станаў жывёл (на аснове лексікаграфічных выданняў); ахарактарызавана структурная арганізацыя сістэмы заамарбонімаў і паталагічных станаў жывёл у сучаснай беларускай мове; вызначаны асаблівасці ўтварэння спецыяльных найменняў, акрэслены прадуктыўныя спосабы іх дэрывацыі; раскрыта спецыфіка структурна-семантычнай арганізацыі тэрмінаў у межах беларускай сістэмы заамарбонімаў.

**Элементы навуковай навізны:** значнасць атрыманых вынікаў заключаецца ў тым, што ўпершыню ў беларускай лінгвістыцы праведзены комплексны структурна-дэрывацыйны і структурна-семантычны аналіз сістэмы заамарбонімаў.

**Вобласць магчымага прымянення:** матэрыялы даследавання могуць выкарыстоўвацца для далейшага ўнармавання нацыянальнай тэрміналогіі ў плане кадыфікацыі і ў плане функцыянавання; пры складанні рознага тыпу слоўнікаў сучаснай беларускай мовы; у працэсе выкладання беларускай мовы ў вышэйшых навучальных установах (пры чытанні курса сучаснай беларускай мовы, спецкурсаў па лексікалогіі, тэрміналогіі, семасіялогіі, лексікаграфіі, дэрываталогіі і інш.); пры стварэнні падручнікаў і метадычных дапаможнікаў па беларускай мове.

**Апрацацыя:** асноўныя палажэнні навуковага даследавання былі апублікаваныя ў зборніку навуковых прац:

1. Краявіды роднай мовы : зб. навук. прац / Гродн. дзярж. ун-т. імя Я. Купалы ; рэдкал. В. Л. Варановіч [і інш.]. – Гродна : ГрДУ імя Я. Купалы, 2016. – С. 58 – 64

Аўтар працы пацвярджае, што прыведзены ў ёй разлікова-аналітычны матэрыял правільна і аб'ектыўна адлюстроўвае стан даследчага працэсу, а ўсе запазычаныя з літаратурных і іншых крыніц тэрэтычныя, метадалагічныя і метадычныя палажэнні і канцэпцыі суправаджаюцца спасылкамі на іх аўтараў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

## SUMMARY

Master's thesis: 59 pages, 3 tables, 50 sources, 1 appendix.

TERM, TERMINOLOGY, TERMSYSTEM, STRUCTURE, UNITS OF FORMATION OF TERMS, DERIVATION, ZOOMORBONIM, LINGUISTIC STREAMLINING.

**Object of research:** names of animal diseases in the modern Belarusian language.

**Subject of the research:** semantic-derivational structure of the category of diseases, its origin.

**Objective of research:** to study features of formation and a modern type of the system of names of diseases and pathological conditions of animals in Belarusian.

**The research method:** is the descriptive method of synchronous analysis with diachronic elements, certain tools and techniques of comparative method and component analysis are used. Some quantitative calculations are made in order to determine tendencies and conformities to natural laws in the system of terms creation.

**Research and development:** the maximum complete register of the nominations of diseases and pathological conditions of animals is created (on a basis lexicographic editions); it is characterized the structural organization of system of zoomorboniums and pathological conditions of animals in a modern Belarusian; features of formation of special names are determined, productive methods of their derivation are designated; it is opened specifics of the structural-semantic organization of terms within Belarusian system of zoomorboniums.

**Elements of scientific novelty:** the importance of the received results is that for the first time in Belarusian linguistics also the comprehensive structural-semantic and structural-derivational analysis of system of zoomorboniums is carried out.

**Application area:** the materials of the research can be used for further regulation of the national terminology in terms of codification and functioning; in case of creation of various type of dictionaries of the modern Belarusian language; at the process of teaching the Belarusian language at higher educational institutions (at delivering course on the modern Belarusian language, special courses on lexicology, terminology, semasiology, lexicography, word-formation, etc.); during creation of textbooks and methodical manuals on Belarusian.

**Approbation (introduction):** basic provisions of scientific research have been published in the collection of scientific works:

1. Landscapes of the native language : collection of scientific works / Grodno State University of Ya. Kupala ; editorial board V. L.Voronovitch [etc.]. – Grodno : GSU of Ya. Kupala, 2016. – P. 58-64

The autor of the research confirms that the analysis and estimation represented in the research work correctly and objectively reflects the condition of the studied question, and all theoretical, methodological and methodical concepts and ideas taken from other sources are supplied with the references to the authors.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ